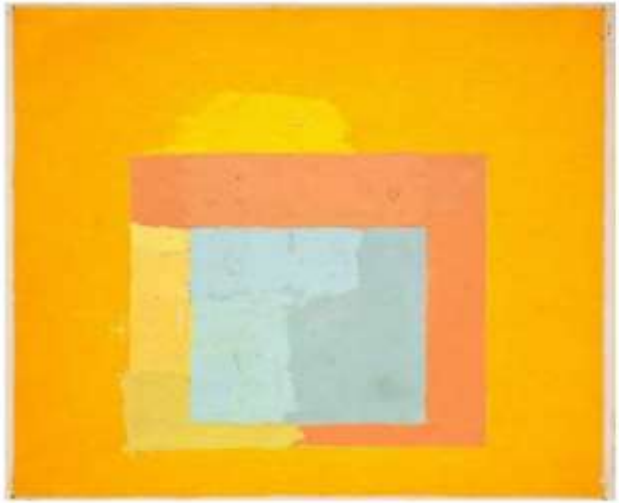

σε συνεργασία με:
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Διαδικτυακό Πανελλήνιο Επιστημονικό Συνέδριο - Συμπόσιο

Όψεις του σύγχρονου σχολείου: Διαχείριση της σχολικής τάξης

20 - 22 Νοεμβρίου 2020

Ιστοσελίδα του συνεδρίου: http://4pekesat.sites.sch.gr

ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΟΥΜΑΙ, ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΩ ΚΑΙ ΠΡΟΛΑΜΒΑΝΩ ΤΗΝ ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΗ ΒΙΑ ΜΕ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

Αργυρούλα Αλεξανδροπούλου,
Διευθύντρια ΠΕ02 Γε.Λ Ρίου, Δρ. Ιστορίας alexroula66@gmail.com
Παναγιώτα Ψυχογυιοπούλου, ΠΕ02 6ο Γενικό Λύκειο Καλαμάτας,
Med Δημιουργικής Γραφής (Κατεύθυνση Εκπαίδευση) ppsixo1@gmail.com

Με τη συνεργασία:

Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Εισαγωγή

Η παρούσα εισήγηση αποτελεί ένα μεθοδολογικό μοντέλο που εστιάζει στην αξιοποίηση της δημιουργικής γραφής, ως εργαλείο για τον εκπαιδευτικό που επιθυμεί:

- να εντοπίσει,
- να αναδείξει,
- να «θεραπεύσει» *και*
- να «προλάβει» καταστάσεις ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού, ευαισθητοποιώντας και ενεργοποιώντας την ευρύτερη σχολική κοινότητα.

Εισαγωγή

Οι μαθητές/-τριες συνδυάζοντας την προϋπάρχουσα εμπειρική τους γνώση για τη σχολική ζωή με τις γνώσεις που απορρέουν από την υλοποίηση των προτεινόμενων δραστηριοτήτων, προσεγγίζουν σ’ ένα συνεργατικό, διερευνητικό περιβάλλον το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού με δημιουργική διάθεση. Οδηγούνται στην αντίληψη και στην κατανόηση του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού και προσανατολίζονται παράλληλα στην υιοθέτηση «υγιών» στάσεων ζωής.

Η σχεδιασθείσα δράση, συνοδευόμενη από ποικιλότροπη, εκτεταμένη διάχυση των αποτελεσμάτων της, προτείνεται να υλοποιηθεί την *Πανελλήνια Ημέρα κατά της Σχολικής Βίας και του Εκφοβισμού.*

Η δημιουργική γραφή στην εκπαιδευτική διαδικασία

Η εμπλοκή της δημιουργικής γραφής στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι απαραίτητη γιατί:

- Τα παιδιά διασκεδάζουν,
- καλλιεργούν την καλλιτεχνική τους έκφραση,
- διερευνούν τις λειτουργίες και τις αξίες της γραφής,
- διεγείρουν τη φαντασία τους,
- αποσαφηνίζουν τη σκέψη τους,
- αναζητούν την ταυτότητά τους,
- μαθαίνουν να διαβάζουν και να γράφουν (Tompkins).

Η δημιουργική γραφή στην εκπαιδευτική διαδικασία

Σύμφωνα με τον Κωτόπουλο (2012), *«η Δημιουργική Γραφή μπορεί να διδαχθεί, αλλά και να διδάξει, καθώς διαθέτει μια πληθώρα από εκπαιδευτικές τεχνικές αλλά και γνώσεις, κάνοντας έτσι την γραφή πιο κοινωνική, (μπορεί να της προσδώσει και έναν ψυχοθεραπευτικό ρόλο), ξεφεύγοντας από κάθε είδους κλασσικής, μοναχικής και λογικής διαδικασίας».* Αποτελεί μία δημιουργική διαδικασία που στοχεύει στην ανάπτυξη των συγγραφικών δεξιοτήτων των μαθητών, στη διεύρυνσή των γνώσεών τους και στην ανάπτυξη της ικανότητας για σύνθεση των προσωπικών τους εμπειριών, μέσω των γνώσεων που αποκτούν στην καθημερινή τους ζωή. Μ’ αυτό τον τρόπο οι μαθητές μαθαίνουν να σκέφτονται και να δρουν ως ενεργοί πολίτες και επιπλέον συναισθάνονται τις φοβίες, τις ανησυχίες αλλά και τους προβληματισμούς των ιδίων και των συμμαθητών τους (ενσυναίσθηση).

Δημιουργική γραφή και ΤΠΕ

Η χρήση των ΤΠΕ, συμβάλει σε σημαντικό βαθμό στην κατασκευή ψηφιακών ιστοριών, καθώς προσφέρει τα απαραίτητα εργαλεία. (π.χ Adobe Photoshop Elements 10 και Adobe Premiere Elements 10, Microsoft Photo Story 3, Windows Movie Maker 2.6). Μ' αυτόν τον τρόπο, η διδασκαλία γίνεται βιωματική και οι μαθητές/-τριες μπορούν να διατυπώσουν συλλογισμούς, να εκφράσουν τη κριτική τους άποψη, να θέσουν ερωτήματα, καθώς επίσης να αφηγηθούν με δημιουργικό τρόπο γεγονότα που πηγάζουν από τη καθημερινή ζωή τους.

Στόχοι

- Όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας να κατανοήσουν με βιωματικό τρόπο το πρόβλημα του σχολικού εκφοβισμού και να αποδεχθούν τη διαφορετικότητα.
- Να ευαισθητοποιηθούν σχετικά με το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού και να συμβάλλουν στη δραστική μείωσή του στο σχολείο και αλλού.
- Να εκπαιδευτούν στην εξωτερίκευση και στη διαχείριση των συναισθημάτων τους και να αποδυθούν τον ρόλο του παθητικού παρατηρητή, αποκτώντας σταδιακά το υπόβαθρο για την εξέλιξή τους σε μελλοντικούς ενεργούς πολίτες.
- Να αναπτύξουν τη συναισθηματική νοημοσύνη τους, τον αλληλοσεβασμό και την ενσυναίσθηση (Goleman,2011) καθώς και την ικανότητα της συνεργασίας.

Στόχοι

- Να καλλιεργήσουν την αυτενέργεια και τη δημιουργικότητά τους και να αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη.
- Να αναδείξουν τις προφορικές και τις γραπτές τους δεξιότητες, συνθέτοντας διάφορα κειμενικά είδη με προσωπικό ύφος και ενεργοποιώντας γνωστικές και συναισθηματικές διαδικασίες.
- Να αξιοποιήσουν τις ΤΠΕ για εκπαιδευτικούς λόγους, μυούμενοι παράλληλα στον ψηφιακό γραμματισμό.
- Να αναπτύξουν αυτενέργεια, οικοδομώντας μόνοι τους τη γνώση και καλλιεργώντας την ικανότητα προφορικής έκφρασης και παραστατικότητας.

Μεθοδολογία

Η περιγραφόμενη δράση στηρίζεται στη λειτουργία της ομάδας και στην ανάπτυξη σχέσεων των μελών της, ως μοναδικών συνεργαζόμενων ατόμων. Ο/η εμψυχωτής/-τρια αξιοποιεί ενεργητικές μεθόδους διδασκαλίας (ελεύθερος συνειρμός, προσομοίωση, μελέτες περίπτωσης, κλπ) και λειτουργικά φύλλα εργασίας, διευκολύνει τους επιμορφούμενους στην εκπαιδευτική διαδικασία και διαμορφώνει το αρχικό κλίμα λειτουργίας της ομάδας.

Ενδεικτικές δραστηριότητες δημιουργικής γραφής

Ακροστιχίδα: Είναι μια μορφή ποιήματος όπου τα άκρα των στίχων του – το αρχικό ή το τελικό τους γράμμα – σχηματίζουν καθέτως μια ολοκληρωμένη λέξη ή φράση, η οποία συνδέεται νοηματικά με το ποίημα και συνήθως αποτελεί και τον τίτλο του. Μπορείτε να δημιουργήσετε ένα κείμενο-ποίημα, αφού πρώτα ορίσετε τη λέξη που θα εμφανίζεται κάθετα, επιλέγοντας ανάμεσα στις λέξεις: ***ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ, ΘΥΤΗΣ, ΘΥΜΑ, ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ, ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΗ ΒΙΑ.*** Το περιεχόμενο του ποιήματος που θα δημιουργηθεί πρέπει να σχετίζεται άμεσα με τη λέξη της ακροστιχίδας.

Ακολουθούν παραδείγματα

Ενδεικτικές δραστηριότητες δημιουργικής γραφής

Συμβαίνει στο σχολείο μου συχνά
Χα Χα! Γελούν ειρωνικά
Όταν στο προαύλιο μ’ αντικρίσουν.
Λύση ψάχνω μάταια να βρω
Ίσως κάποτε στην παρέα τους να μπω
Κατανόηση και αποδοχή να βρω
Ομάδα επιθυμούμε να γίνουμε
Συγκρούσεις και βία να αποφύγουμε.

Ειρωνεία, πειράγματα και ύβρεις
Καταρρακώνουν την ψυχή
Φόβο και μίσος προκαλούν.
Ο όρος Βία ενδοσχολική
Βεβαίως πρέπει να εξαλειφθεί.
Ιδανικό είναι ένα σχολείο χωρίς
Σπρωξίματα, αγκωνιές, γροθιές και κλοτσιές,
Μαζί όλοι μια αγκαλιά
Όχι στην απομόνωση και στη μοναξιά
Στη γωνία να μην κλαίει κανένα παιδί!

Ενδεικτικές δραστηριότητες δημιουργικής γραφής

Παρατηρείς ανέκφραστος
Αθώος συνωμότης
Ρίχνεις τα μάτια σου πάνω μου
Αφύσικη κρύβεις ηρεμία
Τρόμος άραγε σε κρατά;
Ή μήπως αδιαφορία;
Ρίγη νιώθω στο κορμί
Ηθελημένα μάλλον αδιαφορείς
Τα χέρια μου σου απλώνω
Ήρεμα με απωθείς
Στα μάτια σε καρφώνω. Ένοχος είσαι και εσύ!

Θηρίο πληγωμένο
Υγρά και τρομαγμένα μάτια
Μισεί **τ**ο σχολειό
Ανασαίνει βαριά.

Θηρίο γίνεται
΄Υβρεις μοιράζει
Τίποτε δεν τον φρενάρει
Ηγέτης θέλει να ‘ναι
Σκληρός χωρίς ψυχή.

Ενδεικτικές δραστηριότητες δημιουργικής γραφής

Αναγραμματισμός: Αφού επιλέξετε μια από τις παρακάτω λέξεις ***(περιθωριοποίηση, χειρονομία, ευαισθητοποίηση, διαφορετικότητα)*** τοποθετήστε τα γράμματά της σε αλφαβητική σειρά. Γράψτε τις νέες λέξεις που σχηματίζονται από τα γράμματα της επιλεγείσας λέξης και δημιουργήστε ένα κείμενο, χρησιμοποιώντας τις καινούργιες λέξεις (μέχρι 150 λέξεις).

Αυτόματη γραφή: Σας δίνονται λέξεις κλειδιά σχετικές με τον σχολικό εκφοβισμό ***(π.χ. εκφοβισμός, κακοποίηση, αυτοεκτίμηση κ.ά.)***. Αξιοποιώντας την τεχνική της αυτόματης γραφής, εκφράστε τα συναισθήματά σας, αφού λάβετε υπόψη ότι η αυτόματη γραφή είναι ένας τρόπος γραφής κατά τον οποίο η σκέψη εκφράζεται ελεύθερα και αυτόματα, χωρίς εμπόδια και περιορισμούς από τους κανόνες της λογικής και ηθικής.

Ενδεικτικές δραστηριότητες δημιουργικής γραφής

Δημιουργία τάνκα: το τάνκα είναι ένα ποίημα 5 στίχων, 31 συλλαβών, διατεταγμένων σε 2 στροφές: 5/7/5 και 7/7. Γραφόταν από δύο συνήθως ποιητές σαν παιχνίδι: ο ένας έγραφε τις τρεις πρώτες σειρές, ο άλλος του απαντούσε με τις δυο τελευταίες. ***Γράψτε ένα τάνκα εκφράζοντας βιώματα και συναισθήματα θετικά ή αρνητικά από τη σχολική σας ζωή.*** π.χ.

i. *Βία σχολική/καθημερινά τη ζω/ φοβάμαι πολύ./Τον φόβο τώρα διώξε/μίλησε ελεύθερα.*

ii.Έχεις ευθύνη/μίλα μην φοβάσαι πια/μπορείς και εσύ./Φοβάμαι και δεν μπορώ/την κακία τους μισώ.

iii.Βία μην ασκείς/συναισθήματα μίσους /μην προκαλείς/παιδί που εκφοβίζει/τρόμο παντού σκορπίζει.

Ενδεικτικές δραστηριότητες δημιουργικής γραφής

Να συντάξετε μια **επιστολή ή ένα e-mail** συγγνώμης προς έναν/μια συμμαθητή/-τριά σας, που τον/την έχετε κοροϊδέψει στον χώρο του σχολείου.

Ψηφιακή αφήγηση ή πολυμεσική παρουσίαση: Δημιουργήστε μια ψηφιακή αφήγηση με το Digital storyteller ή μια πολυμεσική παρουσίαση με το PREZI με θέμα τον σχολικό εκφοβισμό.

Δημιουργία Μονολόγου: γράψτε τον μονόλογο ενός παιδιού που αντιμετωπίζει σχολικό εκφοβισμό.

Στον παρακάτω ιστότοπο διαβάστε επτά αληθινές ιστορίες εκφοβισμού https://www.lifo.gr/articles/society_articles/126934/7-istories-efivon-stin-ellada-poy-ypestisan-mpoylingk-kai-tis-perigrafoyn-etsi-opos-tis-ezisan στη συνέχεια δημιουργήστε ένα **διήγημα ή ένα ποίημα** σχετικό με αυτές.

Ενδεικτικές δραστηριότητες δημιουργικής γραφής

Παρακολούθηστε το βιντεοκλίπ του τραγουδιού του Stavento *“Για σένα που λατρεύω”* https://www.getgreekmusic.gr/tragoudia-kata-bullying-sholikou-ekfovismou/ και αφηγηθείτε με δικά σας λόγια την ιστορία που διαδραματίζεται στον χώρο του σχολείου. Γράψτε με τη μορφή συνθημάτων τα μηνύματα που πιστεύετε ότι πηγάζουν από την ιστορία του «φρικιού» και την αντίδρασή του.

Ενδεικτικές δραστηριότητες δημιουργικής γραφής

Με αφορμή πίνακες ζωγραφικής: α) Παρατηρήστε προσεκτικά τον πίνακα της Emily Shanks που χρονολογείται το 1892 και έχει τον τίτλο «Νέο κορίτσι στο σχολείο» στον ιστότοπο https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Emily_Shanks_Newcomer_at_School.jpg. Με έναυσμα τον συγκεκριμένο πίνακα βάλτε φωνές στα στόματα των προσώπων και προσπαθήστε να αναπαραστήσετε λεκτικά τη σκηνή που διαδραματίζεται. Στη συνέχεια δημιουργήστε ένα συνεφόλεξο με τα συναισθήματα των προσώπων που απεικονίζονται.

β)Το 1861 ο Friedrich Edouard Meyerheim (1808-1878), δημιούργησε τον πίνακα με τίτλο «Μαθητές παρακολουθούν ένα αγόρι να κλαίει». Αφού παρατηρήσετε τον πίνακα http://prasinasporakia.blogspot.com/2012/09/blog-post_30.html, να καταγράψετε τις διαφορετικές αντιδράσεις των παρατηρητών και να εξηγήσετε στον θεατή της σκηνής, γιατί ο μικρός μαθητής κλαίει και πώς κατέληξε η ιστορία, γράφοντας το δικό σας κείμενο.

γ)Στον πίνακα του Έντβαρτ Μουνκ (1863-1944), The Scream, 1895 https://www.catisart.gr/to-synaisthima-sti-zografiki-entvart-moynk-1863-1944-the-scream-1895/ κυριαρχεί η εικόνα ενός ανθρώπου που κρατάει το πρόσωπό του, καθώς κραυγάζει. Υποθέστε ότι ο εικονιζόμενος είναι θύμα σχολικού εκφοβισμού και δημιουργήστε την ιστορία που τον οδήγησε στην έκφραση αυτής της απόγνωσης. Εναλλακτικά μπορείτε να δημιουργήσετε μια ψηφιακή αφίσα με θέμα *«Κραυγή στο χώρο του σχολείου».*

Emily Shanks 1892 «Νέο κορίτσι στο σχολείο»

Friedrich Edouard Meyerheim (1808-1878), «Μαθητές παρακολουθούν ένα αγόρι να κλαίει» 1861

Έντβαρτ Μουνκ (1863-1944), The Scream, 1895

Ενδεικτικές δραστηριότητες δημιουργικής γραφής

Με αφορμή ένα ποίημα: Το ποίημα της Κάθλιν Καϊτ αναφέρεται στον σχολικό εκφοβισμό και έχει τίτλο **«Συμβαίνει Κάθε Μέρα»**
«Κάθε φορά που μιλώ, κάποιος με μισεί,/Κάθε φορά που απαντούν, πρέπει ξανά να κρυφτώ, με βρίσκουν ξανά./Κάθε φορά που με βλέπουν, βάζω το χαρούμενο προσωπείο μου, /Κάθε φορά που με αφήνουν, τα δάκρυα τρέχουν ασταμάτητα στα μάγουλά μου./Κάθε βράδυ όταν κοιμάμαι, ονειρεύομαι τον απρόσωπο τρόμο,/Κάθε μέρα που ζω, εύχομαι να σταματούσα να υπήρχα».

Το παιδί θύμα σχολικού εκφοβισμού κατάφερε να αντιδράσει και βγήκε νικητής από την περιπέτεια. Αφού διαβάσετε το ποίημα, αντικαταστήστε τις λέξεις του ποιήματος που έχουν υπογραμμιστεί με άλλες που έχουν θετική σημασία και δημιουργήστε μια νέα, αισιόδοξη εκδοχή του ποιήματος.

Ενδεικτικές δραστηριότητες δημιουργικής γραφής

Το ασπρόμαυρο ποίημα: Δημιουργήστε ένα ποίημα «ασπρόμαυρο», που με τα αρχικά γράμματα των στίχων του θα σχηματίζεται η λέξη «σχολικός εκφοβισμός». Στο μαύρο μέρος να αναφερθείτε στα αρνητικά συναισθήματα που προκαλεί ο σχολικός εκφοβισμός και στο άσπρο στα απορρέοντα από την αντιμετώπισή του συναισθήματα.

ΜΑΥΡΟ	ΑΣΠΡΟ
Σιωπηλός την ημέρα μου περνώ **Χ**ωρίς κανέναν ενθουσιασμό **Ο**ι συμμαθητές μου με κοροϊδεύουν **Λ**ύπη την καρδιά μου πλημμυρίζει **Ι**κανός νιώθω πως δεν είμαι **Κ**ουράστηκα χαρά να μην βρίσκω **Ο**ύτε φίλους που τόσο λαχταρώ **Σ**τριμωγμένος στο περιθώριο το δράμα μου ζω.	**Ε**πιτέλους βρήκα ένα στήριγμα **Κ**άποιος με βοήθησε να αντιδράσω **Φ**τερά φύτρωσαν στους ώμους μου **Ό**νειρα άρχισα πάλι να κάνω **Β**αρίδια δεν υπάρχουν πια μέσα μου. **Ί**σως όλα εφιάλτης να ήταν **Σ**τηρίζομαι πια στα πόδια μου **Μ**όνιασα με τον εαυτό μου και τους γύρω μου **Ό**ντως ξεπέρασα τους φόβους μου **Σ**την αντίπερα όχθη πέρασα.

Ενδεικτικές δραστηριότητες δημιουργικής γραφής

Με αφορμή έναν τίτλο εφημερίδας: Δίνεται στους/στις μαθητές/-τριες ο τίτλος από άρθρο εφημερίδας «*Θέλω να πεθάνω, δεν υπάρχει πια λόγος να ζω*»: Σοκάρει το γράμμα μαθήτριας που έπεσε θύμα σχολικού εκφοβισμού https://www.iefimerida.gr/news/192698/thelo-na-pethano-den-yparhei-pia-logos-na-zo-sokarei-gramma-mathitrias-poy-epese-thyma. Υποθέστε ότι είστε δημοσιογράφοι και συναντάτε τη μαθήτρια ένα χρόνο μετά τις δηλώσεις της. Να της πάρετε μια συνέντευξη αναφορικά με τα προηγηθέντα της συγκεκριμένης δήλωσης και την κατάληξη της ιστορίας.

Με αφορμή ένα βιβλίο: α)Στον ιστότοπο https://www.matia.gr/books/vivlia-gia-doro/gift-teens/to-imerologio-enos-dilou-vasilis-papatheodorou.html παρατίθενται μικρά αποσπάσματα από «*Το ημερολόγιο ενός δειλού*», του Βασίλη Παπαθεοδώρου. Σας θυμίζει η συγκεκριμένη ιστορία; κάποιο περιστατικό από τη σχολική καθημερινότητά σας; Αν ναι, υπάρχει/ουν κάποιος /κάποιοι από τους αναγραφόμενους ήρωες που αναγνωρίζετε και τους έχετε συναντήσει στο σχολικό ή στο ευρύτερο περιβάλλον σας; Περιγράψτε τη γνωριμία σας και την αλληλεπίδραση μαζί του καθώς και τον τρόπο αντίδρασής σας.

Ενδεικτικές δραστηριότητες δημιουργικής γραφής

β) Αφού διαβάσετε το απόσπασμα από την **«Αστραδενή»** της Ε. Φακίνου στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2003/Anthologio_E-ST-Dimotikou_html-empl/index04_04.html, να γράψετε:

i. **ένα ημερολόγιο** μίας εβδομάδας για τα γεγονότα που προβληματίζουν την ηρωίδα στο νέο της σχολείο,

ii. **μια επιστολή** προς τη δασκάλα στην οποία να επισημαίνετε τα λάθη της συμπεριφοράς της προς τη νέα σας συμμαθήτρια ***και***

iii. **μία ανακοίνωση/επίπληξη** στην τάξη σας για τον λεκτικό εκφοβισμό που υφίσταται λόγω του περίεργου ονόματός της η ηρωίδα.

Αξιολόγηση

Η υλοποίηση του προγράμματος απαιτεί έξι διδακτικές ώρες και η όλη δράση υφίσταται σε διαμορφωτική και τελική αξιολόγηση. Η διαμορφωτική αξιολόγηση στηρίζεται στα πέντε στάδια/ στρατηγικές, όπως αυτές διατυπώθηκαν από τους (William & Thompson, 2007). Συγκεκριμένα στο αρχικό στάδιο οι μαθητές κατανοούν το θέμα και προσδιορίζουν μαζί με τον εκπαιδευτικό τους στόχους, που αποσκοπούν να κατακτήσουν, μέσω της σχεδιαζόμενης δράσης. Στη συνέχεια ακολουθούν ερωτήσεις και συζήτηση επί του θέματος που στοχεύουν στην κινητοποίηση της σκέψης του μαθητή και στην παροχή δεδομένων στον εκπαιδευτικό, που θα τον βοηθήσουν να σχεδιάσει τις τελικές ερωτήσεις/ δραστηριότητες με τρόπο που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες, στα ενδιαφέροντα και να καλύπτει τα γνωστικά κενά των εκπαιδευόμενων (δύο διδακτικές ώρες).

Αξιολόγηση

Στο τρίτο στάδιο και αφού υλοποιηθούν οι δοθείσες δραστηριότητες σε δύο διδακτικές ώρες γίνεται ήπια ανατροφοδότηση εκ μέρους του εκπαιδευτικού (Baroudi, 2007), προκειμένου να εντοπιστούν τυχόν λάθη και αστοχίες που έγιναν κατά τη διάρκεια υλοποίησης των δραστηριοτήτων. Τέλος, οι μαθητές /-τριες προβαίνουν σε ετεροαξιολόγηση- αλληλοαξιολόγηση μέσω συζήτησης και σε αυτοαξιολόγηση κατά την οποία αναστοχάζονται για το επίπεδο και την ποιότητα της εργασίας τους και κρίνουν τον βαθμό επίτευξης των αρχικά τεθέντων στόχων (δύο διδακτικές ώρες). Η τελική αξιολόγηση επιτυγχάνεται με ανοιχτή συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης για τα αποτελέσματα της εργασίας, για τα θετικά στοιχεία και τα οφέλη που αποκόμισαν από την υλοποίησή της αλλά και για τις τυχόν δυσκολίες που αντιμετώπισαν, καθώς και για τυχόν προτάσεις βελτίωσης της δραστηριότητας. Αδιάψευστος δείκτης επιτυχίας της δράσης θα είναι η αυξητική ή πτωτική τάση κρουσμάτων σχολική εκφοβισμού που θα παρουσιαστούν στη σχολική μονάδα για το υπόλοιπο της σχολικής χρονιάς.

Προσδοκώμενα αποτελέσματανα στο σχολικό ή στο ευρύτερο περιβάλλον

Μετά το τέλος του προγράμματος οι μαθητές/-τριες θα αντιληφθούν ότι με τη δημιουργική γραφή μπορούν να εκφράζονται ομαλά και ανώδυνα για θέματα, που ίσως τους φοβίζουν και ότι δύνανται να μετατραπούν από άφωνους θεατές των γεγονότων σε ενεργούς πρωταγωνιστές. Η ανάγνωση και η γραφή γίνονται δημιουργικές απασχολήσεις που τους βοηθούν να ανακαλύψουν τον κόσμο και να τον βιώσουν μέσα από τα δικά τους μάτια. Η δημιουργική γραφή βοηθά σημαντικά τους/τις μαθητές/τριες να συνθέσουν τις εμπειρίες ζωής με τις γνώσεις που αποκτούν στην εκπαίδευση και με πλοηγό τη φαντασία, να συνδυάσουν την ατομική εμπειρία της σχολικής ζωής με τις γνώσεις του περιβάλλοντος, της κοινωνίας και της οικογένειας.

Προσδοκώμενα αποτελέσματανα στο σχολικό ή στο ευρύτερο περιβάλλον

Όλοι οι συμμετέχοντες μαθητές/-τριες -ανεξάρτητα από τη μαθησιακή τους επίδοση- αποκτούν βήμα έκφρασης, γεγονός που τονώνει την αυτοεικόνα τους, συμβάλλοντας μ' αυτόν τον τρόπο στη δημιουργία ενός θετικού ψυχολογικού κλίματος μέσα στην τάξη, κατάσταση που από μόνη του αποτελεί φραγμό για την εκδήλωση βίαιων συμπεριφορών. Συμπερασματικά γίνεται κατανοητό ότι μια τέτοιου είδους προσέγγιση του θέματος του σχολικού εκφοβισμού μας απομακρύνει από τη στείρα μετωπική ενημέρωση από ειδικούς που συνηθίζεται στα σχολεία και κινητοποιεί τους/τις μαθητές/-τριες ώστε να ασχοληθούν ενεργά με το πρόβλημα και να αναπτύξουν τις προσωπικές τους άμυνες απέναντι σε αυτό, εξωτερικεύοντας σκέψεις και συναισθήματα που ανακαλούνται συνειρμικά με τις παρατιθέμενες δραστηριότητες.

Βιβλιογραφία-Ελληνόγλωσση

Αντωνίου, Α. Ντόφη Β. & Παππά, Ο. (2013). Ο ρόλος των βιολογικών και ψυχολογικών παραγόντων στην αιτιολογία της επιθετικής συμπεριφοράς κατά την παιδική ηλικία. Στα Πρακτικά του Συνεδρίου: Παιδική Ηλικία-Κοινωνιολογικές, Πολιτισμικές, Ιστορικές και Παιδαγωγικές Διαστάσεις, 11-14 Απριλίου. Αθήνα: Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Κοινωνικών Επιστημών. Σελ. 1102-1109

Αποστολίδου, Β., (2012). *Η λογοτεχνία στα νέα περιβάλλοντα ΤΠΕ: κυβερνολογοτεχνία και e-books, ψηφιακές κοινότητες αναγνωστών, δημιουργική γραφή και αφήγηση στον ψηφιακό κόσμο.* Ανακτήθηκε 12 Μαΐου, 2017 από το διαδίκτυο http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.2_apostolidou.pdf

Αρτινοπούλου, Β. (2010). Η σχολική Διαμεσολάβηση, Εκπαιδεύοντας μαθητές στη διαχείριση της βίας και του εκφοβισμού. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Βακάλη, Α.Π, Ζωγράφου-Τσαντάκη, Μ., Κωτόπουλος, Η.Τ. (2013). *Η δημιουργική γραφή στο νηπιαγωγείο*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Επίκεντρο Α.Ε. Γερμανός, Δ. (2005). *Χώρος και Διαδικασίες Αγωγής. Η Παιδαγωγική Ποιότητα του Χώρου*. Αθήνα: Gutenberg.

Γκότοβος(2002).Παιδαγωγική Αλληλεπίδραση. Επικοινωνία και Κοινωνική Μάθηση στο Σχολείο, Αθήνα, Gutenberg.

Βιβλιογραφία-Ελληνόγλωσση

Goleman, D. (2011). Η συναισθηματική νοημοσύνη. Μτφρ. Α. Παπασταύρου. Αθήνα. Πεδίο.

Καρακίτσιος, Α. (2012). Δημιουργική γραφή: μια άλλη προσέγγιση της λογοτεχνίας ή επιστροφή της Ρητορικής; Ανακτήθηκε στις 29/03/2016 από http://keimena.ece.uth.gr/main/t15/02-karakitsios.pdf .

Κολιάδης, Εμ. (2006). Θεωρίες Μάθησης και Εκπαιδευτική πράξη. Αθήνα: Ιδιωτική

Κοτρωνίδου, Δ. (2012). Δημιουργική γραφή. Στο Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης (ΕΛΛ.Ι.Ε.Π.ΕΚ.), 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο, 5-7 Οκτωβρίου 2012, ISSN 1790-8574

Κωτόπουλος, Η. Τ. (2012). Η «νομιμοποίηση» της Δημιουργικής Γραφής. Κείμενα, 15 Ανακτήθηκε Οκτώβριος 25, 2016 από το διαδίκτυο http://keimena.ece.uth.gr/main/t15/03-kotopoulos.pdf.

Μόσχος, Γ. (Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Παιδιού), Τσάγκαρη, Μ., Μοσχοπούλου, Α. (2010). Συμπερασματικές Σκέψεις και Προτάσεις, Επιτροπή Μελέτης Ομάδων Ενδοσχολικής Βίας της ΕΕΔΑΑ

Οικονόμου, Β. (2018). Learning and Teaching Methodology «1:1 Educational Computing» [IGI-10.4018/978-1-5225-3053-4.ch007]

Βιβλιογραφία-Ελληνόγλωσση

Πασσιά, Α. & Μανδηλαράς Φ. (2001). Εργαστήρι Δημιουργικής Γραφής για Παιδιά, Αθήνα: Πατάκης.

Τζώρτζη, Μ.2016. Μεταπτυχιακή εργασία «Σχολικλίς εκφοβισμός, τρόποι και εργαλεία ευαισθητοποίησης στο σχολικό περιβάλλον». Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου http://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3091/%CE%A4%CE%B6%CF%89%CF%81%CF%84%CE%B6%CE%B7%20%CE%9C%CE%B1%CF%81%CE%B9%CE%BD%CE%B1-%CE%9C%CE%B5%CF%84%CE%B1%CF%80%CF%84.%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%B9%CE%B1.pdf?sequence=1&isAllowed=y .

Τρίγκα-Μερτίκα, Ε. (2015). Σχολική Βία. Bullying-Σχολικός εκφοβισμός-θυματοποίηση- Ορόλος οικογένειας-σχολείου. Αθήνα: εκδ. Γρηγόρη.

Βιβλιογραφία- Ξενόγλωσση

Cowie, H. & Jennifer, D. (2008). New perspectives on bullying. Berkshire: Open University Press

Dautenhahn, K., Woods, S. N. & Kaouri, C. (2007). Bullying behaviour, empathy and imitation: An attempted synthesis. In C. L. Nehaniv and K. Dautenhahn (Eds.), Imitation and Social Learning in Robots, Humans and Animals: Behavioural, Social and Communicative Dimensions (pp. 323-339). Cambridge, UK: Cambridge University Press

Karwowski, M. (2015) Development of the Creative Self-Concept. Creativity: Theories – Research – Applications, 2(2), 165-179

Kokkinos, C.M.,Kipritsi, E. (2012). The relationship between bullying, victimization, trait emotional intelligence, self-efficacy and empathy among preadolescents. Social Psychology of Education,15(1),41-58.

Lagerspetz, K.M.J., Bjorkqvist, K., Berts, M. & King, E. (1982). Group aggression among school children in three schools. Scandinavian Journal of Psychology, 23, 45-52.

Βιβλιογραφία- Ξενόγλωσση

Olweus, D. (1994). Annotation: Bullying at school - basic facts and effects of a school based intervention program. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 35, 1171-1190.

Slonje, R.,& Smith, P.(2008).Cyberbullying: Another main type of bullying? Scandinavian Journal of Psychology, 49(2), 147–154.

Stajkovic, A. D., & Luthans, F. (1998). Social cognitive theory and self efficacy: Going beyond traditional motivational and behavioral approaches. Organisational Dynamics, 26, 62-74.

Sternberg, R.J. (2017) Whence Creativity? The Journal of Creative Behavior, 51, 289-292.

Wiliam D. & Thompson, M. (2007). Intergrading assessment with instruction: What will it take to

make it work? In C.A. Dwyer (Ed.), The future of assessment: Shaping teaching and learning(pp. 53-82).Mahwah, NJ: Eribaum.

Ο δάσκαλος να ‘ναι δύναμη, πράξη ο μαθητής,
και το σχολειό γιορτή.

(Δημήτρης Λιαντίνης)

Σας ευχαριστούμε πολύ!